

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIERÄMBETET

**Katastrofberedskap för kulturarv i grannlandet
Sverige - utmaningar och erfarenheter**

**Erika Hedhammar
Riksantikvarieämbetet**

Men är det rimligt år 2016 att ha som ambitionsnivå att vi ska vara nöjda med att "bara en" oersättlig kulturbyggnad totalskadas på grund av en spisbrand? – Brandchef Eksjö

Eksjö

Kulturbyggnad totalförstörd i storbrand

Publicerat söndag 16 augusti kl 07.08
Uppdaterat, söndag 16 augusti kl 16.46

24-årig kvinna omkom i branden
(1:59 min)

Så här såg branden ut vid 13-tiden. Foto: Bengt Ljunggren, Grafica AB.

Publicerad: 2015-08-20 09:49
Kommun

Gilla Tweeta

Brandlarmen i Eksjö kopplades bort- för dyrt

Brand Vaxblekaregränd i Eksjö Foto: Leif Ygbrant / PeaX Svensson

Det har funnits automatiska brandlarm i det gamla trähuset som brann ner i Eksjö, men de kopplades ur för flera år sedan.

Av kostnadsskäl kopplades det automatiska brandlarmet bort som gick direkt till Räddningstjänstens larmcentral.

Fastighetsägarna avinstallerade larmen

Larmen ingick i ett projekt som kommunen, länsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet finansierade och fanns installerade i ett 60-tal lägenheter, butiker, soprum och portar i fem fastigheter i området. Men när driftkostnaden skulle övertas av fastighetsägarna backade de ur och larmen kopplades istället bort.

– Sett ur dagens synfält känns det fruktansvärt att vi inte lyckades förhandla fram ett avtal med markägarna, det känns väldigt hårt, säger Bo Ejenfors, antikvarie på länsstyrelsen, till P4 Jönköping.

Läs också:

[Storbranden i Eksjö- kvinna avliden](#)

Byggnadsantikvarie Britt-Marie Börjesgård har fått svar på de flesta provena, och ska snart sammanställa rapporten om Forssetiska gården. Foto: Alexandra Sundberg

Brandrester avslöjade historia

Ett år efter branden i Gamla stan

EKSJÖ Sadelmakare Ingemar Larsson är den första kända ägaren av det som kom att bli Forssetiska gården. Bakom tidiga 1900-talets påbyggnad döttes 1600-talets byggnadskonst.

Publicerad 16 aug 2016 05:09

År 1648 köpte Ingemar Larsson den västra tomten mot Stora Gatan. Ett sekel senare kom den att laggas samman med den östliga tomten. Då stod redan flera byggnader på båda tomterna. visar de åldersprover som togs efter branden. **Rivningen blottade stommen** och visade olika tiders byggnadstekniker. Under 1700-talets senare hälft tillkom husets mittersta del, som kom att sammanfoga tidigare generationers byggnader.

Årsringar berättar

Vaderiekens skiftningar sätter sina spår i trädens årsringar. Med hjälp av så kallad dendrokronologisk analys avstojas vilket år som trädet avverkat, under förutsättning att vankanten eller den skyddande barken utanför den finns bevarad.

Ett 50-tal sågskivor från brandplatsen har skickats till Lunds universitet för

Maria Ivarsson
maria.ivarsson@smr.se
0381-638531
Läs mer av Maria

Senaste nytt

Inget brott bakom

Grafikens hus i Mariefred, som brann ner natten till 16 mars i år.

Låt inte kulturarvet gå upp i rök

Idag hänger brandskyddet i många byggnader mycket på den enskildes ambitionsnivå för egendomsskyddet. Lagen ställer endast grundläggande krav om det inte handlar om människors liv och hälsa. Vill man ge sin egendom ett gott brandskydd måste man ofta vidta åtgärder utöver vad lagstiftningen anger.

Sedan Grafikens hus i Mariefred brann ner natten till den 16 mars har många uttryckt bestörtning över att en gammal byggnad och många unika konstverk gått förlorade. Brandskyddsföreningen håller med om att detta är en stor förlust för svensk konst och kultur. Problemet är att med rådande lagstiftning kommer liknande händelser att ske om och om igen därför att vi helt enkelt inte skyddar våra kulturskatter tillräckligt väl.

Dagens lagar och regler fokuserar på att skydda liv och hälsa. Naturligtvis ska vi ha ett bra brandskydd i byggnader där människor vistas, men Brandskyddsföreningen menar att det finns anledning att även höja kraven för egendomsskydd. Speciellt när det gäller särskilt värdefulla objekt. I fallet med Grafikens hus hade man visserligen installerat sprinkler och brandlarm i själva

konstlokalerna, vilket ger ett bättre skydd än lagen kräver, men de angränsande huskropparna saknade både brandlarm och sprinkler, helt i enlighet med gällande lagstiftning. Som bekant kan bränder sprida sig, vilket också hände i Grafikens hus.

Enligt räddningstjänsten hade brandlarm i övriga delar av byggnaden inneburit att man fått larmet tidigare och haft bättre möjligheter att hantera branden. En sådan installation hade dock fått ske på eget initiativ av fastighetsägaren eller nyttjaren av byggnaden.

Kräver kunskap

Ett gott brandskydd kräver kunskap. Mer kunskap än det är rimligt att begära att alla fastighetsägare och hyresgäster besitter. I Sverige lever vi i en föreställning om att om man uppfyller lagkraven när det gäller

säkerhet, så har man ett gott skydd. Tyvärr är det inte alltid så.

Den rådige som inser sina begränsningar inom brandskyddsområdet kontaktar förmodligen en expert för att få hjälp. När man sedan föreslås installera brandskyddsutrustning för ett par hundra tusen kronor är det inte konstigt att flera näringsidkare tvekar. För många förefaller en storbrand osannolik. Det är någonting som drabbar andra. Man kanske har små ekonomiska marginaler, det finns andra investeringar som upplevs som mer brådskande, man har klarat sig länge utan och det har gått bra hittills. Sedan inträffar branden.

Hur högt värderar vi vårt kulturarv och vår samtida kultur? Spelar det någon roll för samhället om våra nationalklenoder brinner upp? Har vi som samhälle och nation intresse av att våra kulturhistoriska byggnader och konstverk bevaras? Om svaret är ja måste vi ställa högre lagkrav på egendomsskydd.

Anders Bergqvist, vd på Brandskyddsföreningen
anders.bergqvist@svbf.se

Vad är bra brandskydd?

- Personsäkerhet
- Skydd av egendom

Vintrosa kyrka, Örebro

24UNT.

UNT
125
1890-2015

GULD-
SPADEN
2015

”
Rätt att vara
förbannad i Knivsta
Ledarloggen

Start 24UNT just nu TV Sport TV Kultur & Nöje Program Nyhetsarkiv Om 24UNT Kontakta 24UNT UNT

Husbrand spred sig till kyrka

16:13 | 14-03-08

Kommentera

Skriv ut

TIPSA!

Lyssna

Vintrosa kyrka brinner sedan gnistor från en brand i en
närstående fastighet fått färd i kyrkans tak. Hela

Muramaris konstnärshem, Gotland

- Vad är värdefullt?
- Vad går att rädda?
- Vad vill ägaren rädda?

Brand på Etnografiska museet

Uppdaterad 2012-10-23 18:30. Publicerad 2012-10-23 15:42

Foto: Anders Wiklund / Scanpix Branden uppstod i ett magasin för päls och fjäder.

Etnografiska museet i Stockholm fick utrymmas sedan en brand uppstått i ett magasin och giftig rök kommit ut i museet på tisdagseftermiddagen. Ett magasin med pälsar, fjäderdräkter och mumier har utsatts för elden.

Larmet om branden kom klockan 15.15 och nio enheter från räddningstjänsten skickades till platsen. Röddykare gick in i det 64 kvadratmeter stora magasinet för päls och fjäder under huvudbyggnaden där elden uppstått.

Klockan 15.54 var branden släckt uppger Towe Hägg på Stockholmspolisens länskommunikationscentral. Det fanns då fortfarande rök kvar i bygganden och på dess vind.

Omkring 20 besökare befann sig på museet när larmet kom.

Utrymningen gick lugnt och stilla till och brandpersonal och museets anställda kunde ta ut folk till en samlingsplats, säger Peter Skoob, kommunikations- och

Upp till 8 000 konstverk förlorade i storbrand

Publicerad 2014-03-16 06:16

Brandskydd

Kulturarv

Hur samarbetar vi?
Kan vi förstå varandra?

Handbok i katastrofberedskap och restvärdesräddning (RVR)

för konst- och kulturhistoriska samlingar, byggnader och miljöer

www.raa.se/rvr

beredskap // Handbok i katastrofberedskap och restvärdesräddning (RVR)

Katastrofberedskap och restvärdesräddning (RVR)

Om ett objekt söks eller skadas vid bränder och andra katastrofer. Räddas objekt?
Vad räddas? Slumpen ska inte avgöra om objektet räddas.

Arbeta med en rad andra dokument i katastrofberedskap och restvärdesräddning mot exempelvis brand och naturkatastrofer.

Handboken är tillgänglig som pdf-dokumentet och till externa användare.

Handboken innehåller samt tips och råd från verkligheten (exempelvis) hjälper dig att söka reda på just det objekt som är viktigast. Handboken sammanfattar det viktigaste som gäller för att rädda objekt under katastrofer.

www.raa.se/rvr

Handboken består av checklistor som fylls i av respektive institution. Därtill finns exempel på dokumentation, fotografier och underlättar arbetet med checklistorna. Handboken är ett bra exempel till inspiration för planering och praktiska åtgärder. Handboken kan laddas ner separat eftersom den är tillgänglig som pdf-dokument.

Sid egenskaper

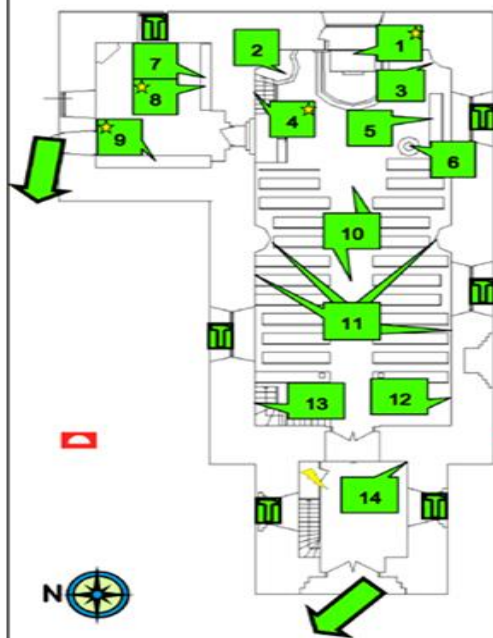
- **Skrivet av:** Kulturvårdsavdelningen
- 📅 **Publicerad:** 7 juni 2012
- 📅 **Uppdaterad:** 6 december 2013

Läs mer här

Handbok i katastrofberedskap och restvärdesräddning (RVR)

Här hittar du handboken som pdf.

RESTVÄRDESRÄDDNING FIKTIV KYRKA

Nr	Föremål	Åtgärd	Utförd
★ 1	Altaruppsatsen	Täcks	☒
2	Predikstolen	Täcks	
3	Nummertavla	Utryms	
★ 4	Gamla altarmålningen	Utryms	☒
5	Kororgeln	Stängs/täcks	
6	Dopfunten	Utryms	
7	Kollekthåvar	Utryms	
★ 8	Textilier	Utryms	
★ 9	Innehåll kassaskåp	Utryms	
10	Ljuskronor	Utryms	
11	Lampetter	Utryms	
★ 12	Epitafium	Utryms	
13	Hedengrantavla	Utryms	
14	Fattigbössa	Utryms	

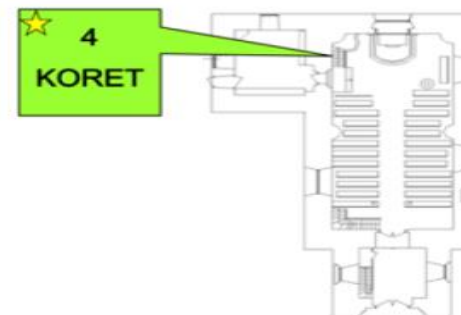
- ★ Högsta prioritet
- Fönstren kan i nödfall krossas
- Huvudelcentral
- Utrymningsväg mot uppsamlingsplatsen
- Vattentag

LARMLISTA / TELEFONLISTA

Restvärdesgrupp / arbetsledare
 Kyrkoherde
 Fastighetsansvarig
 Bevakningsbolag
 Konservator
 Försäkringsbolag
 Transportör
 Magasin
 Länsstyrelsen

UPPRÄTTAD DATUM

RESTVÄRDESRÄDDNING FIKTIV KYRKA

Gamla altarmålningen

Material: olja på duk monterad i bonad träram
 Mått: 160 x 120 x 8 cm
 Montering: upphängd på två krokar
 Anvisning: tas ned av två personer från predikstolstrappan

UTRYMS

Åtgärd utförd	☐
Inventerad på uppsamlingsplats	☐
Transporterad till	☐
Lagerinventerad	☐
Konserveringsbehov ja ☐	☐
Åter i kyrkan	☐

UPPRÄTTAD DATUM

Skansen, Stockholm

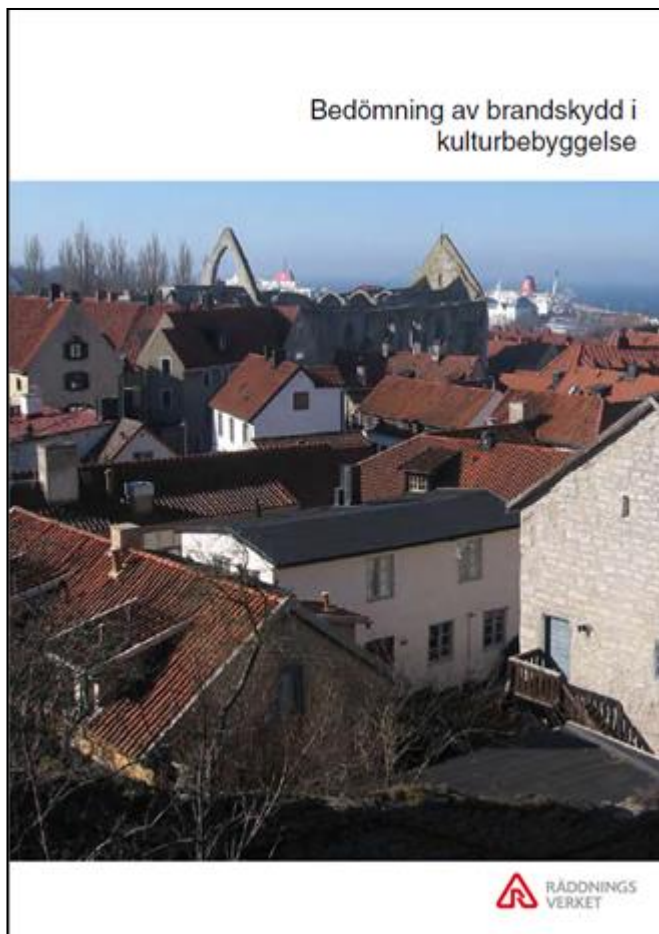

Insatskort - Restvärdesplaner

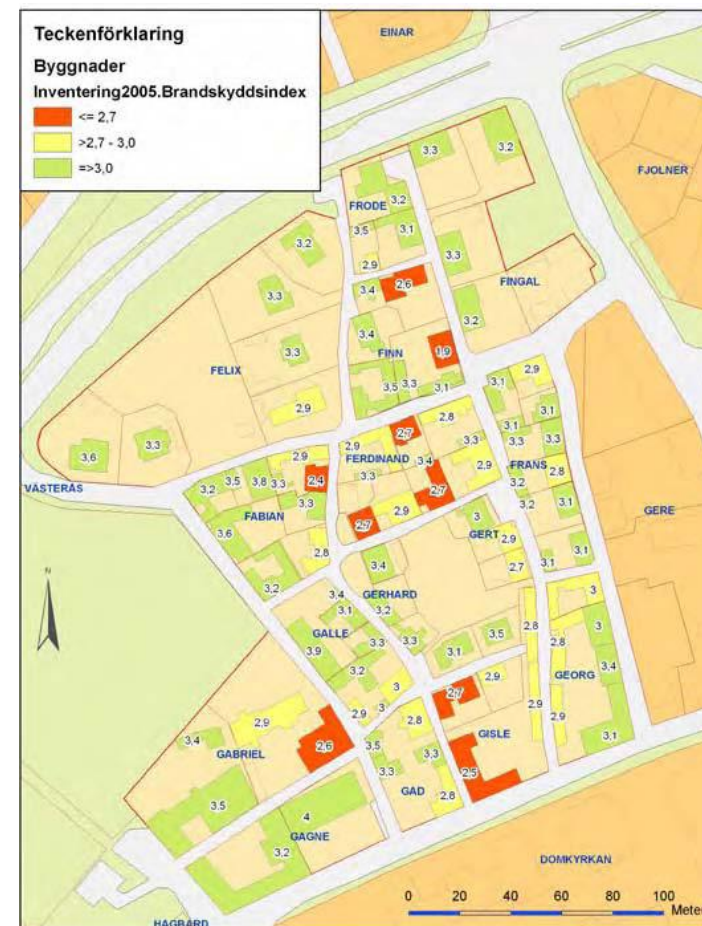
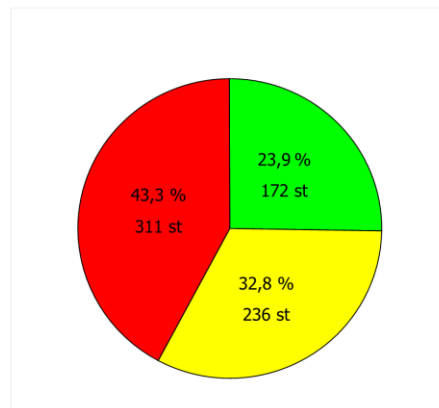
”Ta något som ser gammalt ut!”

Brandskyddsinventering Visby innerstad, Gotland

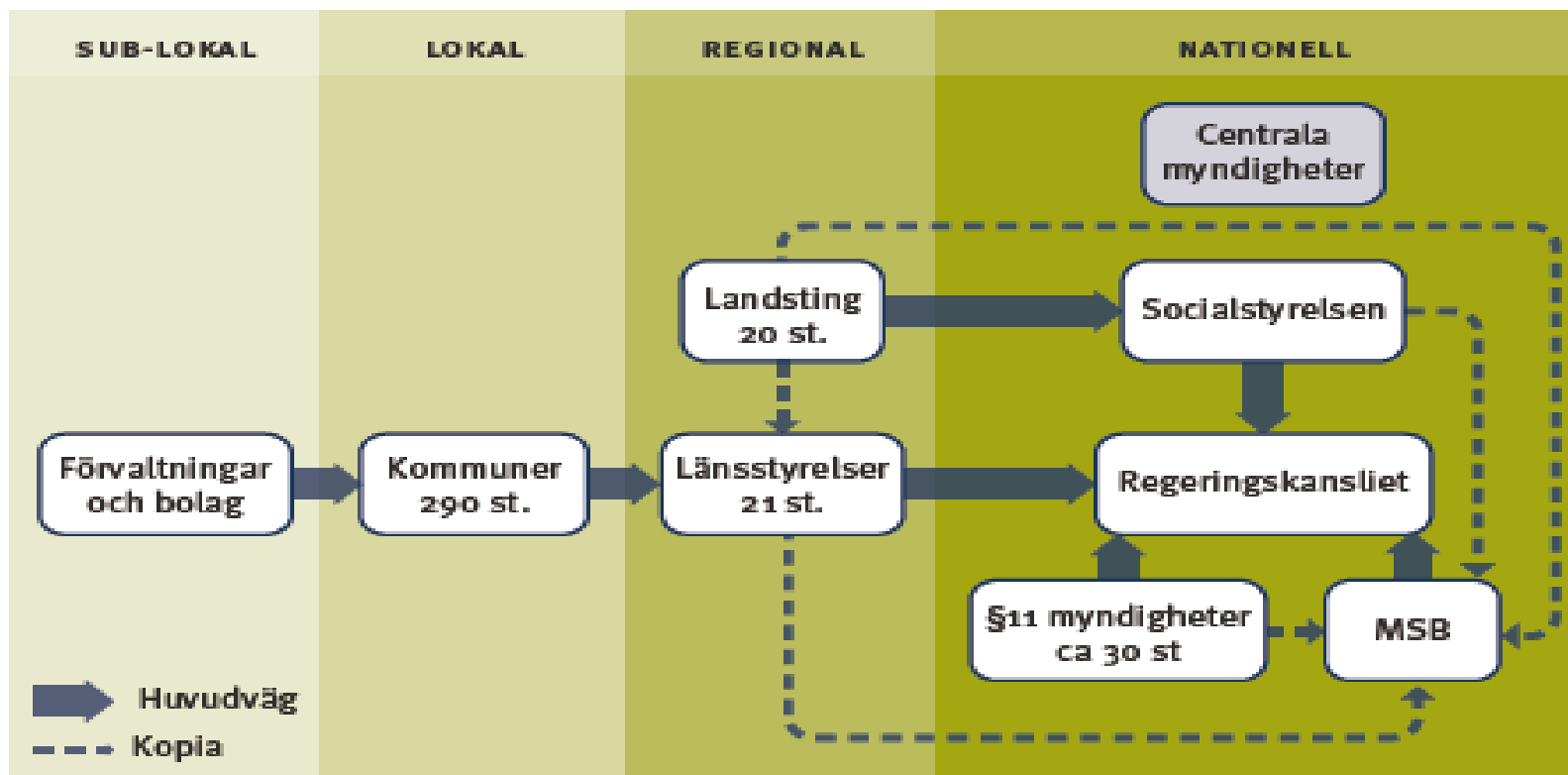
- Räddningstjänsten Visby – världsarv Tät bebyggelse
- Var har man ett bra brandskydd? dåligt?
- Kan räddningstjänsten komma fram?
- Tillgång till släck-vatten?

MSB:s

MSB:s illustration

Försäkringar & riskhantering

> Riskhantering

- > Riskhantering i staten
- > Riskkostnad
- > Riskhanteringsstöd
- > Riskhanteringsdag
- > Statlig utställningsgaranti
- > Kontaktuppgifter

Dokument & formulär

- Metodstödet
Verksamhetsanalys
- Presentation av
metodstödet
Verksamhetsanalys
- Checklista Riskgenomgång
- Kommentarer på
metodstödet
Verksamhetsanalys

Riskhanteringsstöd

Enligt Kammarkollegiets instruktion ska vi biträda myndigheter och stiftelser i riskhanteringsarbetet.

Tillsammans med myndigheter och stiftelser arbetar vi för ett bra riskhanteringsarbete inom staten samt för en minskad skadekostnad. Detta genom att arbeta för att tillgodose det behov av riskhanteringsstöd som efterfrågas, samt att på eget initiativ arbeta med aktiva insatser.

Metodstödet Verksamhetsanalys är ett verktyg som hjälper myndigheterna att identifiera och prioritera eventuella brister i den egna verksamheten.

Verktyget är uppdelat i kapitel med konkreta frågor som behandlas av användaren varefter en bruttolista genereras med identifierade brister. De identifierade bristerna prioriteras av användaren och tilldelas riskägare samt tidsplan. Verktyget sammanställer därefter i en tydlig rapport.

19 maj 2016

UTSKRIFT

DELA

Riskhantering i staten

<http://www.kammarkollegiet.se/f%C3%B6rs%C3%A4kringar-och-riskhantering/riskhantering/riskhanteringsst%C3%B6d>

Risker för världsarven

3.3	Services Infrastructures								
3.3.2	Renewable energy facilities								
3.3.4	Localised utilities								
3.4	Pollution								
3.4.1	Pollution of marine waters								
3.7	Local conditions affecting physical fabric								
3.7.2	Relative humidity								
3.7.3	Temperature								
3.7.6	Water (rain/water table)								
3.7.7	Pests								
3.7.8	Micro-organisms								
3.8	Social/cultural uses of heritage								
3.8.1	Ritual / spiritual / religious and associative uses								
3.8.2	Society's valuing of heritage								
3.8.5	Identity, social cohesion, changes in local population and community								
3.8.6	Impacts of tourism / visitor / recreation								
3.9	Other human activities								
3.9.2	Deliberate destruction of heritage								
3.10	Climate change and severe weather events								
3.10.1	Storms								
3.10.6	Temperature change								
3.10.7	Other climate change impacts								
3.11	Sudden ecological or geological events								
3.11.6	Fire (wildfires)								
3.13	Management and institutional factors								
3.13.1	Low impact research / monitoring activities								
3.13.2	High impact research / monitoring activities								
3.13.3	Management activities								
Legend									

<http://whc.unesco.org/en/pr-questionnaire/>

Riskmatris

5 Mycket hög sannolikhet						
4 Hög sannolikhet						
3 Medelhög sannolikhet						
2 Låg sannolikhet						
1 Mycket låg sannolikhet						
		1	2	3	4	5
		Mycket begränsade	Begränsade	Allvarliga	Mycket allvarliga	Katastrofala

Risker för samlingar

Vad kan
hända?

Hur troligt är
det? 1-5

Vad får det
för
konsekvens?
1-5

Vem eller
vilka har
ansvar för
frågan?

Nätverket Brandskydd och kulturarv

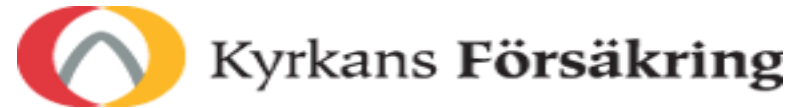
SKANSEN

NATIONALMUSEUM @

SVERIGES RIKSDAG

Svenska kyrkan

Styrning

Kunskap

Anspråk

Förändring

Det är viktigt att vara medveten om den mängd av olika faktorer som kan påverka (och påverkas av) kulturarvsarbetet. För att lättare kunna överblicka, förstå, redogöra för och balansera dessa kan de olika påverkansfaktorerna sorteras i fyra teman – *Styrning, Kunskap, Anspråk och Förändring*.

Plattform Kulturhistorisk värdering och urval

- Styrning
- Kunskap
- Anspråk
- Förändring

<http://www.raa.se/kulturarvet/vardering-och-urval/>

Kulturvårdsforum

FÖRSTASIDAN FORUM GRUPPER KALENDARIUM ADMIN-FRÅGOR MEDLEMMAR OM KULTURVÅRDSFORUM MIN SIDA HANTERA

Alla grupper Mina grupper alternativ Bjud in ERIKA HEDHAMMAR

Brandskydd och restvärdesräddning för kulturarv
Skapad av Erika Hedhammar Se grupper

INFORMATION

 Brandskydd, restvärdesräddning, katastrofberejskap för kulturmiljöer och kulturarv. Här kan vi dela erfarenheter och tips.

Medlemmar: **119**
Senaste aktivitet: **18 Aug**

Dela Tweeta Gilla 11

Skicka meddelande till grupp

MEMLEMMAR (119)

HANDBÖCKER OM BRANDSKYDD OCH KULTURMILJÖER - LÄM...

Handbok i katastrofberejskap och restvärde
Brandskydd i kulturbyggnader
Bedömning av brandskydd i kulturbyggnader
Can we learn from the history of fire in churches?
Kyrkan brinner! Vår erfarenhet från insärenden om brandskydd i kyrkor
I skälig omfattning - en vägledning om brandskydd i kyrkor
Brand och brandskydd i kyrkor - väg- och takmålningar SP-
Brand och brandskydd i kyrkor - en vägledning SP Rapport 2009:30
Brand och brandskydd i kyrkor - en temaveiledning for
Brand och brandskydd i kyrkor - valtninger og lokale tilsynsmyndigheter
Brand og brandskydd i kyrkor - iveren i kirkebygg
Hypoxic Air Venting for protection of Heritage
Brannhemmende overflatebehandling av tre - NIKU
Kommunal tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor
Textila konstverk i offentlig miljö bevarande brandskydd och flamskyddsmedel - vårda väl
An overview of fire protection of Swedish wooden churches
Brandskydd i trästäder - strategi för skydd av centrala Eksjö
Guideline CFPA: Managing Fire protection of historic buildings
Elektricitet och bränder med inriktning på brandutredning
Rapport från brandskyddsprojekt i Visby stift

Sluta följa nya medlemmar

+ Bjud in fler Se alla

DISKUSSIONSFORUM Ändra

Brandrester avslöjade historia i Eksjö
För ett år sedan brann det i Eksjö gamla trästad. Nu har man undersökt

SIDOR (3)

www.kulturvardsforum.se/group/brand

Kulturvårdsforum

FÖRSTASIDAN FORUM GRUPPER KALENDARIUM ADMIN-FRÅGOR MEDLEMMAR OM KULTURVÅRDSFORUM MIN SIDA HANTERA

Alla grupper Mina grupper alternativ Bjud in ERIKA HEDHAMMAR

 Stölder och kulturarv
Skapad av Erika Hedhammar Se grupper

INFORMATION

 Tyvärr förekommer stölder från museer och kyrkor. I denna grupp är det möjligt att dela information om stölderna.

Skicka meddelande

Dela Tweeta Gilla 0

HANDBÖCKER OCH LÄNKAR TILL INFORMATION OM STÖLDER OCH KULTURARV Ändra

Här nedan listas länkar till handböcker och information om stölder och kulturarv. Tipsa gärna i kommentarsfältet på mer information!

Kulturarvsbrott och konstförfälskningar - en breskrivning av en brottslighet som berör alla - Rikspolisstyrelsen

Kulturarvsbrott - BRÅ

Brottsplats kyrkan - BRÅ

Logga ut
Inkorg
Vänner - Bjud in
Inställningar

<http://www.kulturvardsforum.se/group/stolder-och-kulturarv>

Tack!

